

Jménem lidu! Vyšla nová kniha o síle sociálních sítí a populismu

20.11.2024 - | Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Příchod sociálních sítí s sebou přinášel optimistickou vidinu možné občanské participace na politickém procesu prostřednictvím virtuálních občanských fór.

Iluze informované a argumentačně vyspělé politické diskuse však vzala v průběhu let za své. O tom a dalším píše Denisa Charvátová ve své nové knize Jménem lidu: Instantní populismus po Česku. Publikaci vydalo nakladatelství Togga ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem na podzim 2024.

Informační smog, anonymizace, ztráta odpovědnosti, nesmiřitelné požadavky a jitření emocí se nakonec staly pro sociální sítě mnohem charakterističtějšími, a to vše na úkor tradičních demokratických hodnot, jako jsou dialog, diskuse či kompromis.

Toho obratně začali ve svůj prospěchu využívat populističtí političtí aktéři, kteří skrze sociální sítě získali přímý přístup k občanské nespokojenosti, hněvu, strachu a emocím. Populistický diskurs vytváří konstrukt ryziho lidu jako sociální identity, jež má spojovat občany, a to za účelem pocitu příslušnosti k určité skupině. Ke spojení takto odlišných identit napomáhá konstrukce společného nepřítele, společenských elit či nebezpečných tzv. „ostatních“, jejichž prostor působení je vykreslován jako smetiště negativních vlastností (ať už povýšenost, arogance, odtrženost, korupce, klientelismus apod. v případě elit, nebo kriminalita, násilí, bezpečnostní a kulturní hrozba apod. v případě ostatních). Nepřítel bývá co nejabstraktnější, aby se na něj dal zaměřit obecný hněv a aby vyvolal u příjemců proces zaplňování významových mezer individuálními představami a myšlenkami o tom, kdo patří mezi lid a kde je ona pomyslná hranice vyloučení.

„Text zachycuje vývojové fáze komunikace a podobnosti v delším časovém úseku. Sběr dat trval tři roky, nějaký čas zabrala následná analýza dat, a samotná kniha tak vznikala ještě o pár let déle. Bylo zajímavé sledovat, jak se proměňuje způsob silně personalizované a emotivní komunikace, ať již ve smyslu změny komunikační strategie a přizpůsobení nových způsobů prezentace sdělení pro zvýšení dosahu a zájmu uživatelů sociální sítě, či adaptaci komunikovaných narativů v návaznosti na jednotlivé druhy voleb. Navzdory zmíněnému se ale po celou dobu výzkumu bylo možné setkat s identickými hesly, vyzněními, dokonce i obrázky a příspěvky, stejně jako s umným politickým marketingem využívajícím potenciál sociálních sítí a prací s přímou nespokojeností a strachem občanů v rámci silně přítomného populistického diskursu,“ uvádí Mgr. Denisa Charvátová, Ph.D., členka katedry filozofie a humanitních studií na FF UJEP.

Autorka se věnuje podrobné analýze facebookové komunikace Tomia Okamury – SPD během tzv. horkých fází kampaní před volbami v České republice v letech 2019–2021 a hledá rysy populismu v komunikaci SPD. Text původně vznikl jako disertační práce na Metropolitní univerzitě v Praze a vydaná kniha je upravenou verzí.

„V mnoha ohledech se jedná o práci pionýrskou a současně pilotní, na níž by mohly navázat podobné analýzy zaměřené na další komunikační aktéry, další témata a další volební cykly,“ hodnotí text prof. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D., z katedry politologie a anglofonních studií Metropolitní univerzity Praha.

„Samotné téma populismu, dnes výrazně populární mezi společenskovědními obory, autorka pouze

nepřebírá jako trendovou ‚novinku‘ výzkumného zaměření. Vlastní analýzou jednoznačně prokazuje, do jak značné míry je téma relevantní i na české politické scéně a o jak závažnou problematiku se ve skutečnosti jedná,“ uvádí prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., Dr. h. c., z katedry politologie FSV UK.

Kniha je k dostání u nakladatele a v univerzitním knihkupectví UJEP.

Autorka Denisa Charvátová vystudovala obor Mediální studia na FSV UK v Praze a na MUP v Praze. Od roku 2023 působí jako odborný asistent na katedře filozofie a humanitních studií na FF UJEP v Ústí nad Labem. Její výzkum se zaměřuje na populismus, politickou komunikaci, dezinformace a sociální média, zejména pak na populistickou politickou komunikaci a komunikační strategie. V této oblasti publikovala v posledních letech několik studií.

<https://www.ujep.cz/cs/51163/jmenem-lidu-vysla-nova-kniha-o-sile-socialnich-siti-a-populismu>